

Katalog czynników ryzyka oraz symptomów krzywdzenia małoletnich.

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia dzieci.

I. Czynniki związane z osobą dziecka:

- dziecko niepełnosprawne fizycznie lub umysłowo;
- dziecko przewlekle chore somatycznie;
- specyficzne cechy zachowania dziecka (nadpobudliwość, trudności z jedzeniem, trudności ze snem, moczenie, zanieczyszczanie się);
- nawykowy szacunek dziecka do osób dorosłych;
- naturalne potrzeby dziecka (bliskości, ciepła, akceptacji, uwagi, troski, zaufania);
- naturalna seksualność dziecka
- wiek dziecka i naturalna ciekawość poznawcza;
- brak wiedzy i możliwości obiektywnej oceny zachowań osób dorosłych;
- dziecko przedwcześnie urodzone i/lub z niską masą urodzeniową;
- dzieci z ciąży mnogiej;
- dziecko odseparowane od matki tuż po urodzeniu;
- dziecko urodzone po upływie mniej niż 18 miesięcy od ostatniego porodu;
- dziecko urodzone po śmierci poprzedniego dziecka.

II. Czynniki wynikające ze struktury i funkcjonowanie rodziny:

- sytuacje kryzysowe w rodzinie (naturalne i losowe)
- głębokie konflikty małżeńskie lub rodzinne;
- klimat agresji;
- zaburzenia więzi uczuciowej i seksualnej;
- choroba psychiczna lub zaburzenia emocjonalne w rodzinie;
- zakłócenia komunikacji wewnątrzrodzinnej;
- zakłócenia w zakresie ról pełnionych przez poszczególnych członków rodziny;
- posiadanie dzieci z różnych związków;
- posiadanie dzieci przysposobionych;
- znaczna różnica wieku między rodzicami/opiekunami dziecka;
- niekorzystna sytuacja ekonomiczno-bytowa;
- wielodzietność;
- związki nieformalne;
- związki mieszane etnicznie i kulturowo;
- samotne rodzicielstwo.

III. Czynniki wynikające z cech rodzica:

- uzależnienia;
- upośledzenie;
- problemy emocjonalne, choroba psychiczna;
- doświadczenie krzywdzenia w rodzinie generacyjnej;
- brak satysfakcji w obecnym związku;
- niewystarczające umiejętności rodzicielskie;
- wcześniejsze nieudane związki;
- wyłączenie się psychiczne i/lub fizyczne rodzica niekrzywdzącego;
- wiek;
- brak akceptacji ciąży;
- rozczarowanie związane z płcią dziecka.

IV. Czynniki związane ze środowiskiem społecznym:

- izolacja społeczna;
- ubóstwo, przemoc i patologia w najbliższym otoczeniu rodziny.

Mapa krzywdzenia

Krzywdzenie dziecka to każde działanie, które powoduje cierpienie, zaburza rozwój, włącza dziecko w aktywność nieadekwatną do etapu rozwoju. To również zaniechanie działania skutkujące narażeniem dziecka na niebezpieczeństwo.

Rodzaje przemocy wobec dziecka:

- **przemoc fizyczna:** przemoc fizyczna wobec dziecka to przemoc, w wyniku której dziecko doznaje faktycznej fizycznej krzywdy lub jest nią potencjalnie zagrożone. Krzywda ta następuje w wyniku działania bądź zaniechania działania ze strony rodzica lub innej osoby odpowiedzialnej za dziecko, lub ze strony osoby, której dziecko ufa, bądź która ma nad nim władzę. Przemoc fizyczna wobec dziecka może być czynnością powtarzalną lub jednorazową.
- **przemoc psychiczna:** przemoc psychiczna wobec dziecka to przewlekła, nie fizyczna, szkodliwa interakcja pomiędzy dzieckiem a opiekunem, obejmująca zarówno działania, jak i zaniechania. Zaliczamy do niej m.in.: niedostępność emocjonalną, zaniedbywanie emocjonalne, relację z dzieckiem opartą na wrogości, obwinianiu, oczernianiu, odrzucaniu, nieodpowiednie rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem, niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka i granic psychicznych pomiędzy rodzicem a dzieckiem.
- **wykorzystywanie seksualne:** wykorzystywanie seksualne dziecka to włączanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody i/lub na którą nie jest dojrzałe rozwojowo i nie może zgodzić się w ważny prawnie sposób i/lub która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi danego społeczeństwa. Z wykorzystaniem seksualnym mamy do czynienia, gdy taka aktywność wystąpi między dzieckiem a dorosłym lub dzieckiem a innym dzieckiem, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w relacji opieki, zależności, władzy.
- **Zaniedbywanie:** zaniedbywanie dziecka to chroniczne lub incydentalne niezaspokajanie jego podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych i/lub nierespektowanie jego podstawowych praw, powodujące zaburzenia jego zdrowia i/lub trudności w rozwoju. Do zaniedbywania dochodzi w relacji dziecka z osobą, która jest zobowiązana do opieki, wychowania, troski i ochrony dziecka.

Na co zwrócić uwagę?

Przemoc fizyczna

Dziecko	Rodzic
Ma widoczne obrażenia ciała (poparzenia, ślady po ugryzieniu, siniaki, złamania kości), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić, Boi się rodzica lub opiekuna Podawane przez nie wyjaśnienia dotyczące ran i siniaków nie są spójne z charakterem obrażeń	Podaje sprzeczne lub niepokojące wyjaśnienia dotyczące obrażeń dziecka, bądź w ogóle odmawia wyjaśnień, Stosuje surową dyscyplinę wobec dziecka, w tym kary fizyczne, Nadużywa alkoholu lub narkotyków, ciągle obwinia i krytykuje dziecko.

Przemoc psychiczna

Dziecko	Rodzic
Zachowuje się w sposób nieadekwatny do wieku (w sposób zbyt dorosły lub zbyt infantylny), Wykazuje zaburzenia jedzenia (niedojada, nadmiernie się objada, wymiotuje), Jest opóźnione w rozwoju fizycznym bądź emocjonalnym, Moczy się, bądź zanieczyszcza kałem, Samookalecza się, Ma problemy ze snem, nocne koszmary, boi się chodzić spać.	Ciągle obwinia, poniża i strofuje dziecko, Nie interesuje się problemami dziecka, Otwarcie odrzuca dziecko, Faworyzuje jedno z rodzeństwa, W oczekiwaniach i wymaganiach wobec dziecka nie bierze pod uwagę jego możliwości, Nadużywa alkoholu lub narkotyków.

Przemoc seksualna

Dziecko	Rodzic
Przejawia dziwne bądź niezwykle dla swojego wieku zachowania seksualne (np. jest nadmiernie rozbudzone, dużo mówi o seksie), Jest wycofane, depresyjne, zachowuje się infantylnie, ma trudności w relacjach z rówieśnikami, Odmawia przebierania się w towarzystwie innych (np. przed zajęciami sportowymi), Nadużywa alkoholu lub narkotyków, Pogorszyło się w nauce,	Przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym z dzieckiem (np. podczas zabawy), Nadużywa alkoholu lub narkotyków, Nie utrzymuje relacji z osobami spoza najbliższej rodziny, Przejawia nadopiekuńczość w stosunku do dziecka, Ogranicza kontakty dziecka z rówieśnikami.

<p>Ma trudności z chodzeniem lub siadaniem, poświadcza bólu intymnych części ciała</p> <p>Jest w ciąży lub jest chore wenerycznie,</p> <p>Ucieka z domu,</p> <p>Chwali się nagłym przypiływem gotówki lub prezentów.</p>	
--	--

Zaniedbywanie

Dziecko	Rodzic
<p>Często jest nieobecne w szkole lub przedszkolu,</p> <p>Kradnie jedzenie bądź pieniądze kolegom, żebrze,</p> <p>Nie otrzymuje koniecznej opieki medycznej: szczepień , okularów itp.;</p> <p>Jest często brudne, nieprzyjemnie pachnie,</p> <p>Często jest ubrane nieodpowiednio do pogody,</p> <p>Pije alkohol lub zażywa narkotyki,</p> <p>Mówi, że w domu nie ma osoby, która mogłaby się nim zająć,</p> <p>Popęnia czyny niezgodne z prawem np. akty wandalizmu, kradzieże.</p>	<p>Nie interesuje się sprawami dziecka,</p> <p>Jest bezradny życiowo lub pogrążony w depresji,</p> <p>Często nie dociera na umówione spotkania,</p> <p>Nadużywa alkoholu lub narkotyków,</p> <p>Całymi dniami przebywa poza domem, pozostawiając dziecko bez opieki.</p>

Krzywdzenie dzieci może manifestować się także w Ośrodku poprzez różnorodne objawy.

I. **Symptomy w zachowaniu:**

1. Trudności w nauce:

- nagłe obniżenie osiągnięć szkolnych, mimo wcześniejszego dobrego wyniku,
- problemy z koncentracją lub zapamiętywaniem informacji,
- coraz większe zaległości

2. Nadmierna nieśmiałość lub agresja:

- nadmierne wycofanie się, trudności w nawiązywaniu relacji z rówieśnikami,
- nadmierne zachowania agresywne wobec innych uczniów,
- odizolowanie od grupy

3. Zmiany w zachowaniu w grupie:

- nadmierna pobudliwość, trudności z utrzymaniem równowagi,
- unikanie uczestnictwa w zajęciach, brak zaangażowania

II. Fizyczne symptomy:

1. Niewytłumaczalne obrażenia:
  - obecność siniaków, skaleczeń, oparzeń lub innych obrażeń bez logicznego wyjaśnienia.
2. Niedostateczna higiena osobista:
  - brudne ubrania, niechlujny wygląd, brzydki zapach.
3. Zachowanie społeczne:
  - izolacja lub brak relacji z rówieśnikami,
  - dziecko może być wyłączone z grupy rówieśniczej lub unikać interakcji z innymi dziećmi.
4. Lęk lub niepokój przed powrotem do domu:
  - wykazywanie zaniepokojenia lub oporu przed powrotem do domu po szkole,
  - bardzo długie przebywanie w świetlicy szkolnej lub bibliotece szkolnej.
5. Zmiany w aktywności ucznia:
  - nagłe nieobecności w szkole,
  - częste opuszczanie zajęć lub nieregularne uczęszczanie do szkoły.
6. Brak zainteresowania uczestnictwem w zajęciach pozalekcyjnych:
  - utrata zainteresowania uczestnictwem w szkolnych aktywnościach,
  - brak zainteresowania zajęciami sportowymi, dodatkowymi zajęciami rozwijającymi zainteresowania uczniów.

III. Objawy emocjonalne:

1. Depresja lub niskie poczucie własnej wartości:
  - widoczne objawy smutku, apatii lub braku motywacji,
  - wyrażanie niskiego poczucia wartości, brak pewności siebie,
  - nadmierne reakcje emocjonalne, nagłe zmiany nastroju, częste wybuchy płaczu lub gniewu,
  - wycofanie się
  - brak chęci do życia.